

UTVIKLINGSAVTALE
2020-2022
mellom
UNIVERSITETSLEDELSEN OG
KULTURHISTORISK MUSEUM (KHM)

1. Utviklingsavtalens formål og funksjon

- Beskrive avtalens formål:
 - Generelt: Formålet med utviklingsavtalene er å identifisere og iverksette tiltak på områder der universitetet må forbedre sine resultater.
 - Spesifikt: Hvordan skal KHM bidra til at UiO løfter seg og forbedre sine resultater. Hva er de særskilte utfordringene og hvordan skal de løses?
- Grunnlag for avtalen:
 - Generelt: Etatsstyringen inkludert utviklingsavtalen med KD (inngår i tildelingsbrevet), tilbakemelding fra etatsstyring og UiOs årsplan.
 - Spesifikt: Forholdet til museets prioriteringer i intern årsplan
- Avtalens varighet: 01.01.2020 – 31.12.2022

2. Områder i utviklingsavtalen

Områdene i utviklingsavtalen er fastsatt basert på felles forståelse mellom enhet og universitetsledelse. Det forventes at alle fakultetene har tiltak på utdanningsområdet.

3. Oppfølging av resultater

Vurdering av oppnådde resultater baseres på en samlet vurdering av den oppnådde effekt ved utgangen av avtaleperioden, hvor utviklingen sammenlignes med det etablerte utgangspunktet.

Avtalen vil i avtaleperioden følges opp i styringsdialoger mellom rektor og dekan og eventuelt i andre møter. Oppfølgingen baseres på oppnådde årlige resultater og fakultetets og rektoratets vurderinger av tiltakenes effekt.

4. Hovedutfordringer – Konkretisering av tiltak

Hovedutfordring 1: *Universitetsmuseumpolicy*

I UiOs Strategi 2020 (S2020) ble det formulert fire konkrete målsetninger for universitetsmuseene.

- Universitetet i Oslo skal i større grad profilere seg gjennom universitetsmuseene
- Universitetsmuseene skal utnyttes bedre for å skape økt interesse for forskning og for universitetet
- Museenes omfattende samlinger skal utnyttes bedre både i forskning og undervisning
 - Ett virkemiddel er et styrket forskningsfokus ved museene
- Som brobygger mellom samfunnet og universitetet, har museene en unik rolle gjennom sin utadrettede formidlingsvirksomhet
 - Her vil oppgradering og nybygg være sentrale virkemidler

S2020 har bidratt til en positiv utvikling for universitetsmuseene, men selv innenfor de konkrete målområdene er det fremdeles et klart utviklingspotensial.

Det er en klar sammenheng mellom målene i S2020 og de føringer som ble presentert i St.meld. nr. 15 (2007-2008) *Tingenes tale* – Universitetsmuseene. I Meld. St. 4 (2018-2019) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028* fremgår det at *Tingenes tale* fremdeles legges til grunn for regjeringens politikk for universitetsmuseene.

Regjeringen har varslet flere utredninger og meldinger i inneværende periode, som kan få konsekvenser for universitetsmuseenes rammebetingelser og fremtidige organisering. Det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av museumsreformen og utarbeides en ny museumslov. Dette har høy aktualitet for både NHM og KHM. Implementeringen av regionreformen fra 01.01.2020 og regjeringens pågående arbeid med en ny kulturminnemelding kan få stor betydning for KHMs rolle, ansvar og oppgaveportefølje innenfor kulturminneforvaltningen.

Tiltak 1

Utvikle en posisjonsdokument for universitetsmuseene på UiO, for å skape en felles plattform for universitetet det offentlige ordskifte rundt de nasjonale prosesser som er varslet innenfor dette feltet. En tydelig posisjonsdokument vil også skape et godt strategiske grunnlaget for en langsiktig og forutsigbar virksomhetsplanlegging for UiOs museer. KHM koordinerer arbeidet med følgende milepæler; i) prosessdokument og ansvarsmatrise ferdig mai 2019, ii) ferdig utkast for kvalitetssikring mai 2020, iii) styrebehandling i UiO-styret i juni 2020.

i: Strategiske mål anført i S2020 og evalueringen av disse i 2019 etableres som nullpunkt.

ii: Universitetsmuseene utarbeider et posisjonsdokument for UiOs universitetsmuseer for behandling i UiOs styre. *Tingenes tale*, langtidsplan for forskning og KDs forventninger (resultatindikatorer) til universitetsmuseene legges til grunn for arbeidet. I tillegg legges det opp til en innspillsprosess både på UiO og mot aktuelle samfunnsaktører. Posisjoneringsdokumentet knyttes opp til S2030.

iii: Universitetsmuseene deltar aktivt i arbeidet med S2030 gjennom tankesmiarbeid og høringer.

iv: Strategiske mål anført i S2030 etablerer grunnlaget for konkret oppfølging av universitetets museumspolicy.

v: Universitetsmuseumspolicyen har etablert en entydig og omforent plattform for UiO i det offentlige ordskifte rundt nasjonal museumspolitikk. S2030 har skapt et strategisk grunnlag for en langsiktig utvikling av universitetsmuseene ved UiO.

Hovedutfordring 2: Nytt vikingtidsmuseum

Regjeringen vil starte arbeidet med bygging av nytt vikingtidsmuseum (VTM); jf Granavolden-erklæringen datert 17. januar 2019. Arbeidet vil starte våren 2020, etter vedtatt oppstartsbevilgning i statsbudsjettet for 2020.

Kostnadsrammen for byggeprosjektet med brukerutstyr er satt til 2,4 mrd. kroner, med en styringsramme på 2,1 mrd. kroner (2020-priser). Med oppstartsbevilgning i St.prp. nr.1 2019, estimerer KS2-rapporten en fremdrift med oppstart detaljprosjekt mars 2019 og oppstart prøvedrift februar 2024. Med oppstartsbevilgning fra 2020 vil slutføring av prosjektet forskyves med om lag ett år.

Oppsummert sier KS2-rapporten at prosjektet er modent for gjennomføring. Rapporten understreker UiOs særskilte rolle i gjennomføringen av prosjektet. Samtidig er rapporten tydelig på at det er vesentlige bidrag fra UiO som ikke er finansiert, og at det er en suksessfaktor for prosjektgjennomføring at UiO finner finansiering for sin medvirkning. KD har vært svært tydelig ovenfor KS om at UiO må ta både det faglige og økonomiske ansvaret for samlingsforvaltningen knyttet til byggingen av nytt museum. Dette samsvarer med tydelige forventinger i Langtidsplanen og i etatsstyringsdialogen om at UiO må prioritere samlingsforvaltningen knyttet til Universitets- og høyskolelovens § 1-4.

KHM har ikke levert et langtidsbudsjett der konsekvensene av byggeprosjektet er integrert, men i ledelsevurdering av 14. desember 2018 er usikkerhetsmomenter og uavklarte finansieringsforhold beskrevet. Det er også etablert dialog med VØS om uavklarte finansieringsforhold.

UiO må intensivere arbeidet med finansiering av nytt museum. KHM har en intern prosjektorganisasjon som fortløpende arbeider med ulike tiltak knyttet til byggeprosjektet. Særlig kritisk er sikringen av samlingene på VSH og tilrettelegging for flytting av samlinger fra fjerde fløy.

Tiltak 2

Utarbeide en bærekraftig finansieringsplan for byggeprosjektet som helhet og den videre driften av VTM.

- i: KS2-rapporten og Granavolden-erklæringen samt KHM's ledelsevurdering av 14. desember 2018 etableres som nullpunkt.
- ii: a) Ved oppstartbevilgning fra KD må det foreligge en forpliktende finansieringsplan for UiOs bidrag inn i sikringsprosjektet.
b) Andel sponsorfinansiering av utstillinger må være avklart innen utgangen av 2020.
c) Håndtering av inntektsbortfall ved stengning av Vikingskipshuset må være avklart innen utgangen av 2020
d) Driftsmodell og budsjett for VTM må foreligge innen avtaleperiodens utløp.
- iii: Innfrielse av suksessmål formulert av KD for VTM.
- iv: a) Følges opp med tett dialog mellom rektoratet, ledelsen ved KHM og VØS.
b) UiO etablerer trelokasjonsvedtaket som premiss for internhusleieordningen.
- v: UiO har Norges best besøkte museum, som profilerer UiO for hel verden.

Hovedutfordring 3: Digitalisering av samlingene

I langtidsplanen for forskning har regjeringen uttrykt klare forventninger til universitetene om ivaretagelsen av ansvaret for sikring og bevaring av universitetsmuseenes samlinger. Digitalisering av samlingene er en del av universitetsmuseenes infrastruktur og skal fremme forskning, forvaltning og formidling gjennom å gjøre samlingene bedre tilgjengelige. I stortingsmeldingen Digital agenda for Norge uttrykkes også klare forventninger til at offentlig eide eller finansierte data i størst mulig grad gjøres tilgjengelig for fri viderebruk.

Universitetsmuseene har gjennom samarbeidstiltaket MUSIT (Universitetsmuseenes IT-organisasjon) gjort store deler av sine samlinger tilgjengelig for forskning, formidling og forvaltning. MUSIT utvikler felles databaseløsninger for samlingsforvaltning som er grunnlag for forskning på samlingene. Hovedutfordringene knyttet til digitalisering av samlingene er tredelt 1) Videreutvikle og samordne felles databaseløsninger gjennom MUSIT-samarbeidet 2) Tilgjengeliggjøre KHM's samlinger og funndokumentasjon for forskning, forvaltning og formidling og 3) Internasjonalisere samlingene – Økt datakvalitet og tilgjengelighet.

Tiltak 3

Registrere, dokumentere og tilgjengeliggjøre KHM's samlinger for forskning, forvaltning og formidling.

- i: Beskrive dagens situasjon på bakgrunn av innrapporterte tall til KD for 2018 og statusbeskrivelse for tilgjengeliggjøring og deling av museets 3D dokumentasjon
- ii: a) Årlig rapportering på prosentandel digitaliserte objekter
- b) Årlig rapportering på prosentandel av samlingene som er tilgjengelige på nett med digital representasjon
- c) Årlig rapportering på prosentandel av samlingene som er tilgjengelige på nett med foto
- iv: a) Gjennomføre revisjon og flytting av arkeologisk samling til Økern etter oppsatt plan
- b) Videreutvikle og implementere rutiner og prosesser for registrering, digitalisering og fotografering av funn og funndokumentasjon
- c) Utarbeide policydokument for tilgjengeliggjøring og deling av museets 3D dokumentasjon
- v: a) KHM har en oppdatert database hvor samlingene i sin helhet, både gjenstander og funndokumentasjon, er registrert, dokumentert og tilgjengeliggjort etter gjeldende standarder.
- b) KHM har utarbeidet policydokument for tilgjengeliggjøring og deling av museets 3D dokumentasjon
- c) KHM har gjennomført revisjon og flytting av arkeologisk gjenstandssamling

Tiltak 4

Internasjonalisering av samlingene - Økt datakvalitet og tilgjengelighet

- i: Status pr 2018 over tilgjengeliggjorte flerspråklige samlinger.
 - ii: a) Antall objekter som er tilgjengelig for søk og nedlasting på flere språk
 - b) Mapping av metadata mot internasjonale standarder
 - iv: Tiltaket følges opp gjennom EU-prosjektet ARIADNEplus
- Tiltaket prioriteres gjennom årlige handlingsplaner

v: Museets samlinger er internasjonalt tilgjengelige

Hovedutfordring 4: Kunnskapshovedstaden og Campus sentrum

UiO har fire hovedarenaer i Oslo by; Blindern, Tøyen, Bygdøy og Sentrum. Oslo kommunes strategi for utvikling av kunnskapshovedstaden vektlegger i hovedsak Blindernområdet og samarbeid mellom by og universitet innenfor innovasjon og teknologi. SAB-rapporten anbefaler imidlertid UiO å utvikle en langt mer variert samhandling med byen og samfunnet for øvrig. UiO:Sentrum er et høyaktuelt område for å utvikle en levende interaksjon med byen. Ikke minst peker kulturliv, intellektuell rekreasjon og samhandling med offentlig forvaltning seg ut som svært viktige kontaktflater eller temaområder. Det er også relevant å poengtere at UiO:Sentrum plasserer seg midt i det området av Oslo med høyest konsentrasjon av kunnskapsintensivt næringsliv. Dette bør UiO ha et proaktivt forhold til. Universitetsanlegget i sentrum og Tullinløkka kan utgjøre navet i en dynamisk dialog mellom by og universitet.

Tiltak 5

En vellykket utvikling av UiO:Sentrum forutsetter god samhandling mellom de primære interessentene fra UiO i sentrum, dvs JURFAK, UB, MATNAT (Observatoriet) og KHM. Et felles strategisk dokument som beskriver en omforent utviklingsstrategi av UiO:Sentrum skal derfor etableres. Dokumentet bygger i to nivåer med en felles, overordnet strategi for UiO: Sentrum og en enhetsspesifikk strategi som underlagsdokument. Dokumentet skal også ha en konkret tiltaksplan. Den KHM spesifikke delen av strategien skal ta for seg tre hovedområder; i) helhetlig arealplan for KHM i Sentrum, ii) utvikling av Historisk Museum og iii) utvikling av Tullinløkka.

Utkast til overordnet strategi utarbeides av en arbeidsgruppe fra enhetene i dialog med universitetsledelsen. Prosessbeskrivelse foreligger i september 2019.

Strategi og tiltak må koordineres med universitetets eiendomsforvaltning. Det etableres et koordineringsorgan med representant fra eiendomsavdelingen, UiO-administrasjonen og enhetene i sentrum.

i: En beskrivelse av dagens samhandlingssituasjon og arealbruk i sentrum etableres som nullpunkt. Beskrive virksomme kontaktflater til Oslo by og ulike institusjoner i sentrum. Lage oversikt over åpne arrangementer i sentrum.

ii: a) Besøkstall på arrangementene øker med 20 %.

b) Økning i antall åpne UiO-arrangementer som legges til sentrum i løpet av kontraktperioden.

iii: a) Samarbeidet mellom UB, JURFAK, MATNAT og KHM gir synlige synergier i form av koordinert innsats. UiO:sentrum oppleves som en attraktiv arena for UiO og for publikum. UiO slutter å leie alternative scener i sentrum og dyrker sine egne arenaer.

b) Oppnådde resultater: Dialogen med Oslo kommune og andre samfunnsinstitusjoner gjenspeiler UiOs ambisjoner om å være et breddeuniversitet i sentrum av byen.

iv: Sentrumsenhetene og eiendomsavdelingen danner et koordineringsorgan som samarbeider med universitetsledelsen om framdrift og implementering. Det foretas en gjennomgang og avklaring av bygningsforvaltningen i sentrum.

v: UiO:sentrum er en profesjonell arrangør og en prioritert arena for lokalisering av åpne og utadrettede arrangementer. UiO:sentrum er et innarbeidet begrep i media med tydelig identitet.

Tiltak 6

UiO/KHM etablerer et tettere samarbeid med sentrale kulturinstitusjoner i sentrum (for eksempel Nationaltheatret og Nasjonalbiblioteket), som grunnlaget for en bredere profilering av UiO som et sterkt, humanistisk og utovervendt universitet. KHM presenterer et prosessdokument for universitetsledelsen våren 2020, hvor intern samhandlingsflate er avklart og forslag til eksterne partnere foreligger. Arbeidet koordineres med arbeidet med posisjonsdokumentet for universitetsmuseene og Oslo kommune inviteres til dialog.

- i: Beskrive eksisterende samhandlingsflater mellom KHM og HF/TF samt andre aktuelle UiO-enheter. Beskrive eksisterende samhandlingsflater med institusjoner utenfor UiO.
- ii: Antall fellesarrangementer har økt.
- iii: a) UiOs bygningsmasse i sentrum brukes aktivt som samarbeidsarena.
b) Oslo kommune følger et initiativ om å utvide perspektivet for kunnskapsbyen.
- iv: Det etableres faste møter mellom aktørene og konkret handlingsplan for profileringsarbeidet
- v: Oslo og UiO:Sentrum fremstår som nasjonalt gravitasjonspunkt for humaniora og kultur.

Hovedutfordring 5: Midlertidighet

Andelen midlertidige ansatte er en utfordring i universitets- og høyskolesektoren. Ved UiO ligger KHM betydelig over (32 %) gjennomsnittet for øvrige enheter (18 %). Generelt sett er det andelen midlertidige ansatte i undervisnings- og forskerstillinger som representerer utfordringen i sektoren. Ved KHM er det andre virksomhetsområder og stillingskategorier som er utfordrende. I all hovedsak er midlertidigheten ved museet knyttet til sesongansatte ved arkeologisk feltarbeid (april-oktober) og førstelinjebemanning i museene i høysesongen (mai-september). KHM har senere år økt fast bemanning knyttet til eksternt finansiert utgravningsvirksomhet og faset inn flere faste stillinger i førstelinjetjenesten i Avdeling for forretningsdrift. Effekten av tiltakene synes ikke å ha hatt ønsket effekt, når utviklingen av midlertidige årsverk siste 5 år legges til grunn.

Tiltak 7

KHM gjennomfører årlige kartlegginger av midlertidighet og vurderer tiltak for redusert midlertidighet. Etter omfattende utredninger ble det i 2014 vedtatt at KHM skulle ansette 5 faste utgravningsledere knyttet til museets portefølje av eksternt finansierte arkeologiske utgravningsprosjekter. Stillingene skulle være 100 % eksternt finansiert; 90 % ved frikjøp mot prosjektportefølje og 10 % dekket av overhead. Pr. 2019 er antallet fast ansatte økt til 17. Erfaringsmessig ser vi derimot at ansatte i disse stillingene har en kostnadsdekning på rundt 80 %, noe som synes å være bortimot et maksimum gitt kriteriene i nasjonale retningslinjer for budsjettering og regnskapsføring av slike oppdrag. De nasjonale retningslinjene har en omfattende og detaljert beskrivelse av hva som skal og kan dekkes gjennom overhead. Stillingsveksten innenfor dette feltet er styrt av prosjektporteføljens omfang. Besøktall og omsetning i museumsbutikkene har hatt sterk vekst de siste 5 år. Behovet for midlertidige ansatte i høysesongen har følgelig økt. KHM har faset inn flere ansatte i 20 % stillinger og både stillingsprosent og antall ansatte vurderes årlig. I begge tilfeller må KHM foreta løpende vurderinger av balansen mellom bærekraftig økonomi og god arbeidsgiverpolitikk.

Det må bemerkes at KHM i en årrekke har påpekt at museet har en svært lav basisbevilgningen og dermed et fastlønnsvolum som er meget risikoutsatt. I strategisk samtale med UiO-ledelsen den 17. mars 2017 ble det konkludert med at museet derfor må være restriktive med å øke fastlønnsvolumet og i stedet satse på utviklingsoppgaver gjennom prosjektorganisering dimensjonert etter

inntektsvolum, jf referat datert 28.03.2017. Nivået på midlertidighet ved KHM kan ikke ses uavhengig av denne føringen.

i: Andel midlertidige årsverk pr. 2018 etableres som nullpunkt.

ii: KHM iverksetter tre konkrete tiltak:

- Det foretas en analyse av de ulike årsakene til midlertidige ansettelser på KHM
- Utarbeide langsiktig bemanningsplan for arkeologisk feltvirksomhet
- Utarbeide langsiktig bemanningsplan for forretningsdriften

iii: Indikator for vurdering av resultatforbedring er utviklingen av andel midlertidige årsverk.

iv: En realisering av tiltaket vil kreve løpende avklaringer med UiO-ledelsen om størrelsen på museets fastlønnsvolum sett i forhold til basisbevilgning og prosjektportefølje samt personalpolitikk knyttet til oppsigelser ved bortfall av finansiering.

v: KHM har en sunn balanse mellom god arbeidsgiverpolitikk og økonomisk bærekraft. UiO har et veldokumentert grunnlag for å forklare nivået på midlertidighet.

Anbefaling til enhetene (er ikke en del av avtalen)

Vi anbefaler at enhetene i sitt interne arbeid med utviklingsavtalen og oppfølgingen av den fastsetter:

- Ansvarlig for tiltaket
- Milepæler for framdrift
- Status for gjennomføring